CYNGOR CYMUNED PISTYLL

CLERC Y CYNGOR: Gillian Thomas, 1 Y Dreflan, Rhosgadfan, Caernarfon Gwynedd. LL54 7HP
E.bost: ccpistyll@outlook.com Ffôn symudol: 07979438307

RHEOLAU SEFYDLOG

Indecs

1 Rheolau trafod mewn cyfarfodydd 2
2 Ymddygiad afreolus mewn cyfarfodydd 3
3 Cyfarfodydd yn gyffredinol 4
4 Pwyllgorau ac is-bwyllgorau 6
5 Cyfarfodydd cyngor cyffredin 7
6 Cyfarfodydd anghyffredin o'r cyngor a phwyllgorau ac is-bwyllgorau 8
7 Penderfyniadau blaenorol 9
8 Pleidleisio ar benodiadau 9
9 Cynigion ar gyfer cyfarfod sy'n galw am roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Swyddog Priodol 9
10 Cynigion mewn cyfarfod nad oes angen hysbysiad ysgrifenedig ar eu cyfer 10
11 Trin gwybodaeth gyfrinachol neu sensitif 10
12 Drafft gofnodion 11
13 Cod ymddygiad a goddefebau 11
14 Cwynion cod ymddygiad 11
15 Swyddog Priodol 12
16 Swyddog Ariannol Cyfrifol 13
17 Cyfrifon a datganiadau cyfrifo 13
18 Rheolyddion ariannol a chaffael 14
19 Trin materion staff 15
20 Ceisiadau am wybodaeth 15
21 Cysylltiadau gyda'r wasg/cyfryngau 16
22 Cyflawni a selio gweithredoedd cyfreithiol 16
23 Cyfathrebu gyda chynghorwyr Dosbarth a Sir neu Unedol 16
24 Cyfyngiadau ar weithgarwch cynghorwyr 16
25 Rheolau sefydlog yn gyffredinol 16

1 Rheolau trafod mewn cyfarfodydd

a Bydd cynigion ar yr agenda yn cael eu hystyried yn y drefn yr ymddangosant oni chaiff y drefn ei newid yn ôl doethineb cadeirydd y cyfarfod.

b Ni fydd cynnig (gan gynnwys gwelliant) yn cael ei drafod oni chafodd ei gynnig a'i eilio.

c Gall cadeirydd y cyfarfod drin cynnig ar yr agenda na chaiff ei gynnig gan ei gynigydd yn un a dynnwyd yn ôl.

ch Os cafodd cynnig (gan gynnwys gwelliant) ei eilio, ni all y cynigydd ei dynnu'n ôl ond gyda chydsyniad yr eilydd a'r cyfarfod.

d Mae gwelliant yn gynnig i ddileu neu ychwanegu geiriau at gynnig. Ni fydd yn negyddu'r cynnig.

dd Os caiff gwelliant i'r cynnig gwreiddiol ei dderbyn, daw'r cynnig gwreiddiol yn gynnig sylweddol y gellir cyflwyno gwelliant neu welliannau eraill arno.

e Ni chaiff gwelliant ei ystyried oni roddir rhybudd llafar cynnar amdano yn y cyfarfod ac, os yw cadeirydd y cyfarfod yn gofyn am hynny, onid yw'n cael ei gyflwyno'n ysgrifenedig i'r cadeirydd.

f Gall cynghorydd gyflwyno gwelliant ar ei g/chynnig ei hun os yw'r cyfarfod yn cytuno â hynny. Os cafodd cynnig ei eilio'n barod, rhaid cael cydsyniad yr eilydd a'r cyfarfod cyn cyflwyno gwelliant.

ff Os oes mwy nac un gwelliant i gynnig gwreiddiol neu sylweddol, cyflwynir y gwelliannau yn y drefn a benderfynir gan y cadeirydd.

g Yn amodol ar reol sefydlog 1(k) isod, cyflwynir a thrafodir un gwelliant ar y tro, a bydd cadeirydd y cyfarfod yn penderfynu ym mha drefn y cânt eu cyflwyno.

ng Gellir trafod un gwelliant neu ragor gyda'i gilydd os yw cadeirydd y cyfarfod yn barnu fod hynny'n fanteisiol ond rhaid pleidleisio ar bob gwelliant ar wahân.

h Ni all cynghorydd gyflwyno mwy nac un gwelliant i gynnig gwreiddiol neu sylweddol.

i Nid oes gan gynigydd gwelliant unrhyw hawl i ymateb ar ddiwedd trafodaeth arno.

l Pan mae cyfres o welliannau i gynnig gwreiddiol yn cael eu derbyn, bydd gan gynigydd y cynnig gwreiddiol yr hawl i ymateb naill ai ar ddiwedd y drafodaeth ar y gwelliant cyntaf neu ar ddiwedd y drafodaeth ar y cynnig sylweddol olaf yn union cyn cymryd pleidlais arno.

ll Onid yw cadeirydd y cyfarfod yn caniatáu hynny, unwaith yn unig y caiff cynghorydd siarad mewn trafodaeth ar gynnig ac eithrio:

i. i siarad ar welliant a gyflwynir gan gynghorydd arall;
ii. i gyflwyno neu siarad ar welliant arall os cyflwynwyd gwelliant I'r cynnig ers iddo/i siarad

ddiwethaf;

iii. i wneud pwynt o drefn;
iv. i gynnig esboniad personol; neu
v. wrth ddefnyddio hawl i ymateb.

m Wrth drafod cynnig, ni all cynghorydd ymyrryd ond ar bwynt o drefn neu i gynnig esboniad personol a bydd y cynghorydd y torrir ar ei /thraws yn peidio siarad. Bydd cynghorydd sy'n codi pwynt o drefn yn enwi'r rheol sefydlog y mae'n credu gafodd ei thorri neu'n nodi unrhyw afreoleidd-dra y mae'n poeni amdano yn y ffordd y cynhelir y cyfarfod.

n Bydd cadeirydd y cyfarfod yn penderfynu ar bwynt o drefn a bydd ei b/phenderfyniad yn derfynol.

o Pan mae cynnig yn cael ei drafod, ni chaiff unrhyw gynnig arall ei gyflwyno ac eithrio:

i. i gyflwyno gwelliant i'r cynnig;
ii. i symud at yr eitem nesaf;
iii. i ohirio'r drafodaeth;
iv. i gynnal pleidlais ar y cynnig;
v. i ofyn na ddylid rhoi gwrandawiad pellach i berson neu y dylai adael y cyfarfod;
vi. i gyfeirio'r cynnig at bwyllgor neu is-bwyllgor i'w ystyried;
vii. i eithrio'r cyhoedd a'r wasg;
viii. i ohirio'r cyfarfod; neu
ix. i atal rheol(au) sefydlog penodol ac eithrio'r rhai sy'n adlewyrchu gofynion statudol gorfodol.

p Cyn cynnal pleidlais ar gynnig gwreiddiol neu sylweddol, rhaid i gadeirydd y cyngor fod yn fodlon y cafodd y cynnig ei drafod yn ddigonol a bod cynigydd y cynnig dan sylw wedi defnyddio neu ildio ei hawl i ymateb.

ph Ac eithrio cynigion a gyflwynwyd o dan reol sefydlog 1(o) uchod, ni fydd cyfraniadau neu areithiau gan gynghorydd ond yn ymwneud â'r cynnig dan sylw ac ni fyddant yn hirach nag 1 munud heb gydsyniad cadeirydd y cyfarfod.

2 Ymddygiad afreolus mewn cyfarfodydd

a Ni fydd unrhyw berson yn atal gwaith cyfarfod nac yn ymddwyn yn dramgwyddus neu'n amhriodol. Os anwybyddir y rheol sefydlog hon, bydd cadeirydd y cyfarfod yn gofyn i'r cyfryw berson(au) bwyllo neu wella eu hymddygiad.

b Os yw person(au) yn anwybyddu cais cadeirydd y cyfarfod i bwyllo neu wella eu hymddygiad, gall unrhyw gynghorydd neu gadeirydd y cyfarfod gynnig na ddylid rhoi gwrandawiad i'r person mwyach neu y dylid eu heithrio o'r cyfarfod. Cynhelir pleidlais ar y cynnig, os caiff ei eilio, heb unrhyw drafodaeth.

c Os yw penderfyniad a wneir o dan reol sefydlog 2(b) uchod yn cael ei anwybyddu, gall cadeirydd y cyfarfod gymryd camau rhesymol i adfer trefn neu er mwyn symud y cyfarfod ymlaen. Gall hyn

gynnwys atal y cyfarfod dros dro neu ei gau.

3 Cyfarfodydd yn gyffredinol

- Cyfarfodydd Cyngor llawn
- Cyfarfodydd Pwyllgorau
- Cyfarfodydd is-bwyllgorau

a **Ni chynhelir cyfarfodydd mewn adeiladau sydd adeg y cyfarfod yn cael eu defnyddio ar gyfer cyflenwi alcohol, oni bai nad oes unrhyw adeiladau eraill ar gael yn rhad ac am ddim neu am gost resymol.**

b **Nid yw'r isafswm o dri diwrnod llawn ar gyfer hysbysiad am gyfarfod yn cynnwys y diwrnod y cyhoeddwyd yr hysbysiad arno, diwrnod y cyfarfod, dydd Sul, diwrnod y gwyliau Nadolig, diwrnod gwyliau'r Pasg neu ŵyl banc neu ddiwrnod a bennwyd ar gyfer diolchgarwch neu alaru cyhoeddus.**

c **Nid yw'r isafswm o dri diwrnod llawn ar gyfer hysbysiad cyhoeddus am gyfarfod yn cynnwys y diwrnod y cyhoeddwyd yr hysbysiad arno na diwrnod y cyfarfod oni bai y caiff y cyfarfod ei gynnull ar rybudd byrrach**

ch **Bydd cyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd oni bai fod eu presenoldeb yn rhagfarnol i les y cyhoedd oherwydd natur gyfrinachol y materion i'w trafod neu am resymau arbennig eraill. Caiff y cyhoedd eu heithrio o'r cyfarfod neu o ran ohono trwy benderfyniad fydd yn nodi rhesymau am eithrio'r cyhoedd.**

d Gall aelodau'r cyhoedd gyflwyno sylwadau, ateb cwestiynau a rhoi tystiolaeth mewn cyfarfod y mae ganddynt hawl bod ynddo o ran y materion ar yr agenda.

dd Ni fydd y cyfnod amser a neilltuir ar gyfer cyfranogiad y cyhoedd mewn cyfarfod yn unol â rheol sefydlog 3(d) uchod yn fwy nac 1 munud onid yw cadeirydd y cyfarfod yn penderfynu'n wahanol.

e Yn amodol ar reol sefydlog 3(dd) uchod, ni fydd aelod o'r cyhoedd yn siarad am fwy nac 1 munud.

f Yn unol â rheol sefydlog 3(d) uchod, ni fydd cwestiwn yn gorfod cael ateb yn y cyfarfod nac yn agor trafodaeth ar y cwestiwn. Gall cadeirydd y cyfarfod gyfarwyddo y dylid rhoi ymateb ysgrifenedig neu lafar.

ff Bydd person yn codi ei law/llaw wrth ofyn i gael siarad ac yn sefyll wrth siarad (ac eithrio pan mae gan berson anabledd neu os yw'n debyg o ddioddef anghysur). Gall cadeirydd y cyfarfod benderfynu ar unrhyw adeg caniatáu i berson barhau i eistedd wrth siarad.

g Bydd person sy'n siarad mewn cyfarfod yn cyfeirio ei sylwadau at gadeirydd y cyfarfod.

ng Un person yn unig gaiff siarad ar y tro. Os yw mwy nac un person eisiau siarad, bydd cadeirydd y cyfarfod yn penderfynu ym mha drefn y byddant yn siarad.

h **Ni chaniateir tynnu lluniau, recordio, darlledu neu ddarlledu trafodion y cyfarfod mewn unrhyw ffordd heb gael cydsyniad ysgrifenedig y Cyngor ymlaen llaw.**

i **Bydd y wasg yn cael cyfleusterau rhesymol ar gyfer gwneud eu hadroddiad o gyfarfod neu ran ohono y mae ganddynt hawl i fod yn bresennol ynddo.**

l Yn amodol ar reolau sefydlog sy'n datgan yn wahanol, gall unrhyw beth yr awdurdodwyd iddo gael ei wneud gan, i neu gerbron Cadeirydd y Cyfarfod gael ei wneud yn ei absenoldeb gan, i neu gerbron Is-Gadeirydd y Cyngor (os oes un).

ll Bydd y Cadeirydd, os yn bresennol, yn llywyddu mewn cyfarfod. Os yw'r Cadeirydd yn absennol o gyfarfod, bydd yr Is-Gadeirydd, os yn bresennol, yn llywyddu. Os yw'r Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd yn absennol o gyfarfod, bydd cynghorydd a ddewisir gan gynghorwyr sy'n bresennol yn y cyfarfod yn llywyddu yn y cyfarfod.

m Ar yr amod fod cworwm mewn cyfarfod, bydd pob mater mewn cyfarfod yn cael eu penderfynu gan fwyafrif y cynghorwyr neu gynghorwyr a chanddynt hawl i bleidleisio sy'n bresennol ac yn pleidleisio.

n Gall cadeirydd cyfarfod fwrw pleidlais wreiddiol ar unrhyw fater y cynhelir pleidlais arno, a phan mae'r pleidleisio'n gyfartal gall ddefnyddio ei b/phleidlais fwrw os defnyddiodd bleidlais wreiddiol ai peidio.
Trowch at reolau sefydlog 5(ff) a (g) isod i weld y rheolau gwahanol sy'n berthnasol wrth ethol Cadeirydd y Cyngor yng nghyfarfod blynyddol y cyngor.

o Onid yw rheolau sefydlog yn trefnu fel arall, cynhelir pleidlais ar fater trwy godi dwylo. Os yw cynghorydd yn gofyn, bydd y pleidleisio ar unrhyw fater yn cael ei gofnodi er mwyn dangos a roddodd pob cynghorydd sy'n bresennol ac yn pleidleisio ei b/phleidlais dros neu yn erbyn y mater dan sylw. Dylid gwneud cais o'r fath cyn symud ymlaen at yr eitem nesaf ar yr agenda.

p Bydd cofnodion cyfarfod yn cynnwys cofnod manwl-gywir o'r canlynol:
i. amser a lleoliad y cyfarfod;
ii. enwau cynghorwyr sy'n bresennol ac yn absennol;
iii. buddianau a ddatganwyd gan gynghorwyr a phobl heb fod yn gynghorwyr

a chanddynt hawliau pleidleisio;

iv. a wnaeth cynghorydd neu bobl heb fod yn gynghorwyr a chanddynt hawliau pleidleisio adael y cyfarfod pan oedd materion a chanddynt fuddiannau ynddynt yn cael eu trafod;

v. a gafwyd sesiwn cyfranogiad y cyhoedd; ac

vi. y penderfyniadau a wnaed.

ph Mae cynghorydd neu bobl heb fod yn gynghorwyr a chanddynt hawliau pleidleisio a chanddynt fuddiant personol neu ragfarnol mewn mater a drafodir mewn cyfarfod sy'n cyfyngu eu hawl i gymryd rhan mewn trafodaeth neu bleidlais ar y mater hwnnw yn gaeth i ymrwymiadau yn y cod ymddygiad a fabwysiadwyd gan y cyngor.

r Ni ellir cyflawni unrhyw waith mewn cyfarfod onid oes o leiaf un rhan o dair o gyfanswm aelodau'r cyngor yn bresennol ac ni fydd cworwm cyfarfod yn llai na thri o dan unrhyw amgylchiadau.
Trowch at reol sefydlog 4ch(viii) isod i gael manylion cworwm cyfarfod pwyllgor neu is-bwyllgor.

rh Os nad oes cworwm mewn cyfarfod ni ellir cyflawni unrhyw waith a chaiff y cyfarfod ei gau. Caiff y materion ar agenda'r cyfarfod eu gohirio tan gyfarfod yn y dyfodol.

s Ni fydd cyfarfod yn parhau am fwy na 2 awr.

4 Pwyllgorau ac is-bwyllgorau

a **Oni bai fod y cyngor yn penderfynu'n wahanol, gall pwyllgor benodi is-bwyllgor y caiff ei gylch gorchwyl a'i aelodau eu penderfynu gan y pwyllgor.**

b **Gall aelodau'r pwyllgor gynnwys pobl heb fod yn gynghorwyr onid yw'n bwyllgor sy'n rheoleiddio a rheoli cyllid y cyngor.**

c **Oni bai fod y cyngor yn penderfynu'n wahanol, gall holl aelodau pwyllgor ymgynghorol ac is-bwyllgor y pwyllgor ymgynghorol fod yn bobl heb fod yn gynghorwyr.**

ch Gall y cyngor bemodi pwyllgorau sefydlog neu bwyllgorau eraill yn ôl y gofyn, a:

i. bydd yn pennu eu cylch gorchwyl;

ii. bydd yn pennu nifer ac amser cyfarfodydd cyffredin pwyllgor sefydlog hyd at ddyddiad cyfarfod blynyddol nesaf y cyngor llawn;

iii. bydd yn caniatáu i bwyllgor, ac eithrio ar gyfer cyfarfodydd cyffredin pwyllgor, i bennu nifer ac amser ei gyfarfodydd;

iv. bydd, yn amodol ar reolau sefydlog 4(b) ac (c) uchod, yn penodi a phennu cyfnodau

gwasanaeth aelodau pwyllgor o'r fath;

v. gall, yn amodol ar reolau sefydlog 4(b) ac (c) uchod, benodi a phennu cyfnodau gwasanaeth eilydd aelodau pwyllgor fydd yn cymryd lle'r aelodau arferol mewn cyfarfod o'r pwyllgor os yw aelodau arferol y pwyllgor yn cadarnhau i'r Swyddog Priodol 5 diwrnod cyn y cyfarfod na allant fod yn bresennol;

vi. bydd, ar ôl penodi aelodau pwyllgor sefydlog, yn penodi cadeirydd y pwyllgor sefydlog;

vii. bydd yn caniatáu i bwyllgor ac eithrio pwyllgor sefydliog, benodi ei gadeirydd ei hun yng nghyfarfod cyntaf y pwyllgor;

viii. bydd yn pennu lle, gofynion hysbysu a chworwm ar gyfer cyfarfod pwyllgor ac is-bwyllgor na fydd yn llai na thri;

ix. bydd yn penderfynu os gall y cyhoedd gymryd rhan mewn cyfarfod pwyllgor;

x. bydd yn penderfynu os caiff y cyhoedd a'r wasg fynychu cyfarfodydd is-bwyllgor ac yn pennu'r gofynion ar gyfer hysbysu'r cyhoedd ymlaen llaw, os oes rhai, ar gyfer cyfarfodydd is-bwyllgor;

xi. bydd yn penderfynu a all y cyhoedd gymryd rhan mewn cyfarfod o'r is-bwyllgor y mae ganddynt hawl i'w fynychu; a

xii. gall ddiddymu pwyllgor.

5 Cyfarfodydd cyngor cyffredin

a Mewn blwyddyn etholiad, cynhelir cyfarfod blynyddol y cyngor ar neu o fewn 14 diwrnod yn dilyn y diwrnod y mae'r cynghorwyr newydd a etholwyd yn ymgymryd â'u swydd.

b Mewn blwyddyn nad yw'n flwyddyn etholiad, cynhelir cyfarfod blynyddol cyngor ar ba ddiwrnod bynnag ym mis Mai a ddewisir gan y cyngor.

c **Os na bennir unrhyw amser arall, cynhelir cyfarfod blynyddol y cyngor am 7pm.**

ch Yn ogystal â chyfarfod blynyddol y cyngor, gellir cynnal unrhyw nifer o gyfarfodydd cyffredin eraill bob blwyddyn ar ba ddyddiadau ac amserau bynnag a ddewisir gan y cyngor.

d Y mater cyntaf a gaiff sylw yng nghyfarfod blynyddol y cyngor fydd ethol Cadeirydd ac Is-Gadeirydd (os oes un) y Cyngor.

dd Bydd Cadeirydd y Cyngor, onid yw wedi ymddiswyddo neu wedi cael ei h/anghymwyso, yn parhau yn ei swydd ac yn llywyddu yn y cyfarfod blynyddol nes yr etholir ei h/olynydd yng nghyfarfod blynyddol nesaf y cyngor.

e Bydd Is-Gadeirydd y Cyngor, os oes un, onid yw wedi ymddiswyddo neu wedi cael ei h/anghymwyso, yn ei swydd hyd nes yn union wedi ethol Cadeirydd y Cyngor yng nghyfarfod blynyddol nesaf y cyngor.

f Mewn blwyddyn etholiad, os na chafodd Cadeirydd presennol y Cyngor ei h/ail-ethol yn aelod o'r cyngor, bydd yn llywyddu yn y cyfarfod hyd nes yr etholwyd Cadeirydd newydd y Cyngor. Ni fydd gan Gadeirydd presennol y Cyngor bleidlais wreiddiol ar gyfer ethol Cadeirydd newydd y Cyngor ond mae'n rhaid iddo/i roi pleidlais fwrw os yw'r pleidleisio'n gyfartal.

ff Mewn blwyddyn etholiad, os cafodd Cadeirydd presennol y Cyngor ei h/ail-ethol yn aelod o'r cyngor, bydd yn llywyddu yn y cyfarfod hyd nes yr etholwyd Cadeirydd newydd y Cyngor. Gall ddefnyddio pleidlais wreiddiol ar gyfer ethol Cadeirydd newydd y Cyngor ac mae'n rhaid iddo/i roi pleidlais fwrw os yw'r pleidleisio'n gyfartal.

g Wedi ethol Cadeirydd y Cyngor ac Is-Gadeirydd (os oes un) y Cyngor yng nghyfarfod blynyddol y cyngor, bydd gwaith y cyfarfod blynyddol yn cynnwys:

i. **Mewn blwyddyn etholiad, Cadeirydd y Cyngor a chynghorwyr yn cyflwyno eu ffurflenni derbyn swydd onid yw'r cyngor yn penderfynu y gellir gwneud hyn yn ddiweddarach. Mewn blwyddyn nad yw'n flwyddyn etholiad, Cadeirydd y Cyngor yn cyflwyno ei ffurflen derbyn swydd onid yw'r cyngor yn penderfynu y gellir gwneud hyn yn ddiweddarach;**
ii. Cadarnhau cywirdeb cofnodion cyfarfod diwethaf y cyngor;
iii. Derbyn cofnodion cyfarfod diwethaf pwyllgor;
iv. Ystyried argymhellion a wnaed gan bwyllgor;
v. Penodi aelodau ar bwyllgorau presennol;
vi. Adolygu trefniadau dirprwyo i bwyllgorau
vii. Penodi unrhyw bwyllgorau newydd;
viii. Penodi aelodau ar bwyllgorau allanol;
ix. Adolygu a mabwysiadu rheolau sefydlog a rheoliadau ariannol;
x. Adolygu cyfraniadau a wnaed i wariant a wneir gan awdurdodau lleol;
xi. Adolygu cynrychiolaeth ar neu waith gyda chyrff allanol a threfniadau ar gyfer adrodd yn ôl;
xii. Adolygu asedau gan gynnwys adeiladau ac offer swyddfa;
xiii. Cadarnhau trefniadau ar gyfer gwarant yswiriant ar gyfer pob risg yr yswirwyd ar eu cyfer;
xiv. Adolygu gweithdrefn cwynion y cyngor;
xv. Adolygu gweithdrefnau'r cyngor ar gyfer trin ceisiadau a wnaed o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Deddf Diogelu Data 1998;
xvi. Adolygu polisi'r cyngor ar gyfer delio â'r wasg/cyfryngau; a
xvii. Cadarnhau gwariant y Cyngor I Lwfansau Cynghorwyr
xviii. Phennu amser a lle cyfarfodydd cyffredin y cyngor llawn hyd at a chan gynnwys cyfarfod blynyddol nesaf y cyngor llawn.

6 Cyfarfodydd anghyffredin o'r cyngor a phwyllgorau ac is-bwyllgorau

a Gall Cadeirydd y Cyngor gynnull cyfarfod anghyffredin o'r cyngor ar unrhyw adeg.

b **Os nad yw Cadeirydd y Cyngor yn cynnull cyfarfod anghyffredin o'r cyngor neu'n gwrthod gwneud hynny o fewn saith niwrnod i gael cais ysgrifenedig i wneud hynny gan ddau gynghorydd, gall unrhyw ddau gynghorydd gynnull cyfarfod anghyffredin o'r cyngor. Rhaid i'r hysbysiad cyhoeddus yn cynnwys amser, lle ac agenda'r cyfryw gyfarfod gael ei lofnodi gan y ddau gynghorydd.**

c Gall cadeirydd pwyllgor neu is-bwyllgor gynnull cyfarfod anghyffredin o'r pwyllgor neu'r is-bwyllgor ar unrhyw adeg.

ch Os nad yw cadeirydd pwyllgor neu is-bwyllgor yn cynnull cyfarfod anghyffredin neu'n gwrthod gwneud hynny o fewn 5 diwrnod i gael cais i wneud hynny gan 4 aelod o'r pwyllgor [neu'r is-bwyllgor], gall unrhyw 4 aelod o'r pwyllgor a'r is-bwyllgor gynnull cyfarfod anghyffredin o bwyllgor ac is-bwyllgor.

7 Penderfyniadau blaenorol

a Ni fydd penderfyniad yn cael ei ddadwneud o fewn chwe mis ac eithrio naill ai trwy gynnig arbennig, sy'n galw am rybudd ysgrifenedig gan o leiaf 4 gynghorydd i'w roi i'r Swyddog Priodol yn unol â rheol sefydlog 9 isod, neu trwy gynnig a gyflwynir yn sgîl argymhelliad pwyllgor neu is-bwyllgor. Pan ymdriniwyd â chynnig yn sgîl rheol sefydlog 7(a) uchod, ni ellir cyflwyno cynnig tebyg o fewn cyfnod pellach o chwe mis.

8 Pleidleisio ar benodiadau

a Pan enwebwyd dau berson neu ragor ar gyfer swydd i'w llenwi gan y cyngor a phan na chafodd yr un o'r personau hynny fwyafrif llwyr y pleidleisiau o'u plaid, tynnir enw'r person a chanddo/i'r nifer lleiaf o bleidleisiau oddi ar y rhestr ac fe gynhelir pleidlais newydd. Bydd y broses hon yn parhau hyd nes y rhoddwyd mwyafrif y pleidleisiau o blaid un person. Gellir datrys sefyllfa lle y mae'r pleidleisio'n gyfartal trwy i gadeirydd y cyngor ddefnyddio'r bleidlais fwrw.

9 Cynigion ar gyfer cyfarfod sy'n galw am roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Swyddog Priodol

a Bydd cynnig yn ymwneud â chyfrifoldebau'r cyfarfod y'i cyflwynwyd ar ei gyfer a bydd yn ddiwahân yn ymwneud â chyflawni swyddogaethau, grymoedd neu gyfrifoldebau'r cyngor neu fater sy'n effeithio'n benodol ar ardal y cyngor neu ei drigolion.

b Ni ellir cyflwyno unrhyw gynnig mewn cyfarfod onid yw ar yr agenda ac oni roddodd y cynigydd hysbysiad ysgrifenedig o'i eiriad i'r Swyddog Priodol o leiaf 5 diwrnod lawn cyn y cyfarfod. Nid yw dyddiau llawn yn cynnwys diwrnod yr hysbysiad na diwrnod y cyfarfod.

c Gall y Swyddog Priodol, cyn cynnwys cynnig ar yr agenda a dderbyniwyd yn unol â rheol sefydlog 9(b) uchod, gywiro camgymeriadau gramadegol neu deipograffyddol amlwg yng ngeiriad y cynnig.

ch Os yw'r Swyddog Priodol yn credu nad yw ystyr geiriad cynnig a dderbyniwyd yn unol â rheol sefydlog 9(b) uchod yn glir, caiff y cynnig ei wrthod nes bod cynigydd y cynnig yn ei ail-gyflwyno'n ysgrifenedig i'r Swyddog Priodol fel ei fod yn ddealladwy o leiaf 5

diwrnod llawn cyn y cyfarfod.

d Os yw geiriad cynnig arfaethedig yn cael ei ystyried yn amhriodol, bydd y Swyddog Priodol yn trafod gyda chadeirydd y cyfarfod arfaethedig neu, fel y bo'n briodol, y cynghorwyr a gynullodd y cyfarfod, i ystyried a fydd y cynnig yn cael ei gynnwys ar yr agenda neu'n cael ei wrthod.

dd Yn amodol ar reol sefydlog 9(d) uchod, bydd penderfyniad y Swyddog Priodol ar gynnwys y cynnig ar yr agenda ai peidio yn derfynol.

e Cofnodir cynigion mewn llyfr i'r perwyl hwnnw a chânt eu rhifo yn nhrefn eu derbyn.

f Cofnodir cynigion a gafodd eu gwrthod mewn llyfr i'r perwyl hwnnw ac fe gynhwysir esboniad am eu gwrthod gan y Swyddog Priodol.

10 Cynigion mewn cyfarfod nad oes angen hysbysiad ysgrifenedig ar eu cyfer

a Gellir cyflwyno'r cynigion canlynol mewn cyfarfod heb roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Swyddog Priodol;

i. cywiro anghywirdeb yn nrafft gofnodion cyfarfod;
ii. symud at bleidlais;
iii. gohirio trafod cynnig;
iv. cyfeirio cynnig at bwyllgor neu is-bwyllgor penodol;
v. penodi person i lywyddu mewn cyfarfod;
vi. newid trefn materion ar yr agenda;
vii. symud ymlaen at y mater nesaf ar yr agenda;
viii. gofyn am adroddiad ysgrifenedig;
ix. penodi pwyllgor neu is-bwyllgor a'u haelodau;
x. cynyddu'r terfynau amser ar gyfer siarad;
xi. eithrio'r wasg a'r cyhoedd o gyfarfod oherwydd gwybodaeth gyfrinachol neu sensitif sy'n rhagfarnol i les y cyhoedd;
xii. peidio rhoi gwrandawiad pellach i gynghorydd neu aelod o'r cyhoedd;
xiii. eithrio cynghorydd neu aelod o'r cyhoedd oherwydd ymddygiad afreolus;
xiv. atal y cyfarfod dros dro;
xv. atal rheol sefydlog benodol (oni bai ei bod yn adlewyrchu gofynion statudol gorfodol);
xvi. gohirio'r cyfarfod; neu
xvii. gau cyfarfod.

11 Trin gwybodaeth gyfrinachol neu sensitif

a Ni fydd yr agenda, papurau'n sy'n ategu'r agenda a chofnodion y cyfarfod yn datgelu nac mewn mewn unrhyw ffordd arall yn tanseilio gwybodaeth gyfrinachol neu sensitif na fyddai am resymau arbennig er lles y cyhoedd.

b Ni fydd cynghorwyr a staff yn datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu sensitif na fyddai am resymau arbennig er lles y cyhoedd.

12 Drafft gofnodion

a Os rhoddwyd drafft gofnodion cyfarfod blaenorol i gynghorwyr gyda'r agenda ar gyfer mynychu'r cyfarfod lle y caiff eu cywirdeb ei gadarnhau, fe'u derbynnir fel y maent.

b Ni fydd unrhyw drafod ar ddrafft gofnodion cyfarfod blaenorol ac eithrio ynghylch eu cywirdeb. Rhaid cyflwyno cynnig i gywiro anghywirdeb yn y drafft gofnodion yn unol â rheol sefydlog 10(a)(i) uchod.

c Bydd cywirdeb drafft gofnodion, gan gynnwys unrhyw welliant/welliannau a wneir iddynt, yn cael ei gadarnhau trwy benderfyniad a chânt eu llofnodi gan gadeirydd y cyfarfod ac maent yn sefyll yn gofnod cywir o'r cyfarfod y mae'r cofnodion yn ymwneud ag ef.

ch Os nad yw cadeirydd y cyfarfod yn credu fod y cofnodion yn gofnod cywir o'r cyfarfod y mae'r cofnodion yn ymwneud ag ef, bydd yn llofnodi'r cofnodion ac yn cynnwys paragraff fel a ganlyn neu i'r un perwyl:

> "Nid yw cadeirydd y cyfarfod hwn yn credu fod cofnodion y cyfarfod Cyngor Cymuned Pistyll a gynhaliwyd ar [dyddiad] o ran ( ) yn gofnod cywir ond ni chafodd y farn honno ei chefnogi gan y cyfarfod ac fe gadarnhawyd y cofnodion yn gofnod cywir o'r trafodion."

d Wedi gwneud penderfyniad sy'n cadarnhau cywirdeb cofnodion cyfarfod, caiff drafft gofnodion neu recordiadau'r cyfarfod y ceir cofnodion wedi'u cymeradwyo ar ei gyfer eu dinistrio.

13 Cod ymddygiad a goddefebau

Trowch hefyd at reol sefydlog 3(t) uchod.

Cymru

a Bydd cynghorwyr a phobl heb fod yn gynghorwyr a chanddynt hawliau pleidleisio yn cadw at y cod ymddygiad a fabwysiadwyd gan y cyngor.

b Bydd pob cynghorydd yn cael hyfforddiant ar y cod ymddygiad o fewn chwe mis i gyflwyno eu ffurflen derbyn swydd.

14 Cwynion cod ymddygiad

a Dylid rhoi gwybod i Ombwdsmon Cyhoeddus Cymru am bob cwyn sy'n ymwneud â Chynghorau Cymuned a Thref yn torri'r Cod Ymddygiad.

b Gall y cyngor:

i. ddarparu gwybodaeth neu dystiolaeth lle y mae angen datgeliad o'r fath er mwyn sicrhau bod y

gŵyn yn cael ei hymchwilio neu oherwydd bod hynny'n ofynnol yn ôl y gyfraith;

ii. geisio gwybodaeth sy'n berthnasol i'r gŵyn oddi wrth y person neu gorff a chanddynt gyfrifoldeb statudol i ymchwilio'r mater;

iii. indemnio'r cynghorydd neu berson heb fod yn gynghorydd a chanddo/i hawliau pleidleisio o ran ei g/chostau cyfreithiol cysylltiol ac mae'n rhaid i unrhyw indemniad o'r fath gael ei gymeradwyo gan gyfarfod o'r cyngor llawn.

15 Swyddog Priodol

a Y Swyddog Priodol fydd naill ai (i) y clerc neu (ii) aelod(au) staff eraill a enwebwyd gan y cyngor i gyflawni gwaith y Swyddog Priodol pan mae'r Swyddog Priodol yn absennol.

b Bydd y Swyddog Priodol:

i. o leiaf dri diwrnod llawn cyn cyfarfod o'r cyngor, pwyllgor ac is-bwyllgor yn rhoi i gynghorwyr, yn bersonol neu drwy'r post yn eu preswylfeydd, wŷs, trwy ebost, yn cadarnhau'r amser, y lle a'r agenda ar yr amod fod unrhyw ebost o'r fath yn cynnwys llofnod electronaidd a theitl y Swyddog Priodol].
Trowch at reol sefydlog 3(b) uchod i weld ystyr dyddiau llawn ar gyfer cyfarfod o'r cyngor llawn a rheol sefydlog 3 (c) uchod ar gyfer cyfarfod pwyllgor.

ii. **yn rhoi hysbysiad cyhoeddus o'r amser, y lle a'r agenda o leiaf dri diwrnod llawn cyn cyfarfod o'r cyngor neu gyfarfod pwyllgor neu is-bwyllgor (ar yr amod fod yr hysbysiad cyhoeddus gydag agenda cyfarfod anghyffredin o'r cyngor a gynullwyd gan gynghorwyr wedi cael ei lofnodi ganddynt);**
Trowch at reol sefydlog 3(b) uchod i weld ystyr dyddiau llawn ar gyfer cyfarfod o'r cyngor llawn a rheol sefydlog 3 (c) uchod ar gyfer cyfarfod pwyllgor.

iii. yn amodol ar reol sefydlog 9 uchod, yn cynnwys ar yr agenda yr holl gynigion yn y drefn y'u derbyniwyd oni roddodd gynghorydd hysbysiad ysgrifenedig o leiaf 5 diwrnod cyn y cyfarfod yn cadarnhau ei f/bod yn ei dynnu'n ôl.

iv. **yn cynnull cyfarfod o'r cyngor llawn ar gyfer ethol Cadeirydd newydd i'r Cyngor, a hynny oherwydd y daeth ei swydd yn wag;**

v. yn gwneud trefniadau i alluogi etholwyr llywodraeth leol i archwilio'r llyfr cofnodion;

vi. **yn derbyn a chadw copïau o is-ddeddfau a wnaed gan awdurdodau lleol eraill;**

vii. yn cadw ffurflenni derbyn swyddi gan gynghorwyr;

viii. yn cadw copi o gofrestr buddiannau pob cynghorydd;

ix. yn cynorthwyo gydag ymateb i geisiadau a wnaed o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Deddf Diogelu Data 1998, yn unol â ac yn amodol ar bolisïau a gweithdrefnau'r cyngor ar y mater dan sylw;

x. yn derbyn a danfon gohebiaeth a hysbysiadau cyffredinol ar ran y cyngor ac eithrio pan wnaed penderfyniad yn groes i hynny;

xi. yn rheoli'r gwaith o drefnu, storio, cael mynediad at a dinistrio gwybodaeth a gedwir gan y cyngor ar bapur ac ar ffurf electronaidd;

xii. yn trefnu fod gweithredoedd cyfreithiol yn cael eu cyflawni;
Trowch hefyd at reol sefydlog 22 isod.

xiii. yn trefnu neu'n rheoli awdurdodi, cymeradwyo a chyfarwyddo'n ddiymdroi unrhyw daliadau i'w gwneud gan y cyngor yn unol â rheoliadau ariannol y cyngor;

xiv. yn cofnodi pob cais cynllunio y cafodd y cyngor wybod amdanynt ac ymateb y cyngor i'r awdurdod cynllunio lleol mewn llyfr pwrpasol i'r perwyl hwnnw;

xv. yn cyfeirio cais cynllunio a dderbyniwyd gan y cyngor at y Cadeirydd neu yn ei absenoldeb Is-Gadeirydd y Cyngor
xvi. drefnu cyfarfod anghyffredin os yw natur y cais cynllunio yn golygu fod rhaid ei ystyried cyn cyfarfod cyffredin nesaf y cyngor ;
xvii. yn rheoli mynediad at wybodaeth am y cyngor trwy'r cynllun cyhoeddiadau; ac
xviii. yn cadw sêl y cyngor (os oes un) na chaiff ei ddefnyddio heb wneud penderfyniad i'r perwyl hwnnw.

Trowch hefyd at reol sefydlog 22 isod.

16 Swyddog Ariannol Cyfrifol

a Bydd y cyngor yn penodi aelod(au) priodol o'r staff i gyflawni gwaith y Swyddog Ariannol Cyfrifol pan mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn absennol.

17 Cyfrifon a datganiadau cyfrifo

a Mae "arferion priodol" mewn rheolau sefydlog yn cyfeirio at fersiwn ddiweddaraf Llywodraethiant ac Atebolrwydd ar gyfer Cynghorau Lleol yng Nghymru – Canllaw i Ymarferwyr.

b Bydd pob taliad gan y cyngor yn cael ei awdurdodi, ei gymeradwyo a'i wneud yn unol â'r gyfraith, arferion priodol a rheoliadau ariannol y cyngor.

c Bydd y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn rhoi i bob cynghorydd yn chwarterol:
I. derbyniadau a thaliadau'r cyngor yn unol a mantolen y Banc;
II. Cysoniad o dderbyniadau a thaliadau y cyngor ar gyfer y flwyddyn hyd hynny;
III. y gweddillion sydd ar gael ar ddiwedd y chwarter yr adroddir arno

ac sy'n cynnwys cymhariaeth gyda'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol ac sy'n amlygu unrhyw orwariannau gwirioneddol neu bosib.

ch Cyn gynted ag y bo modd wedi diwedd y flwyddyn ariannol ar 31 Mawrth, bydd y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn darparu:
i. datganiad i bob cynghorydd yn crynhoi derbyniadau a thaliadau'r cyngor ar gyfer y chwarter diwethaf a'r flwyddyn hyd hynny er gwybodaeth; ac
ii. i'r cyngor llawn y datganiadau cyfrifo ar gyfer y flwyddyn ar ffurf Adran 1 y datganiad blynyddol, fel sy'n ofynnol gan arferion priodol, i'w hystyried a'u cymeradwyo.

d Caiff datganiadau cyfrifo diwedd blwyddyn eu paratoi yn unol ag arferion priodol a chan ddefnyddio'r ffurf o gyfrifon a bennir gan y cyngor (derbyniadau a gwariant, neu incwm a gwariant) ar gyfer blwyddyn hyd at 31 Mawrth. Cyflwynir drafft ddatganiad blynyddol cyflawn i bob cynghorydd cyn diwedd y mis Mai canlynol. Cyflwynir datganiad blynyddol y cyngor, sy'n cael ei archwilio'n flynyddol, gan gynnwys y datganiad llywodraethiant blynyddol, i'r cyngor i'w ystyried a'i gytuno'n ffurfiol cyn 30 Mehefin.

18 Rheolyddion ariannol a chaffael

a Bydd y cyngor yn ystyried a chymeradwyo rheoliadau ariannol a baratowyd gan y Swyddog Ariannol Cyfrifol, fydd yn cynnwys trefniadau manwl ar gyfer y canlynol:

i. cadw cofnodion cyfrifo a systemau rheolaeth fewnol;
ii. asesu a rheoli risgiau ariannol a wynebir gan y cyngor;
iii. gwaith yr archwilydd mewnol annibynnol yn unol ag arferion priodol a derbyn adroddiadau rheolaidd gan yr archwilydd mewnol, fydd yn gorfod cael eu darparu o leiaf yn flynyddol;
iv. galluogi cynghorwyr ac etholwyr lleol i archwilio a chopïo cyfrifon y cyngor a/neu gorchmynion talu; a
v. pholisïau caffael (yn amodol ar reol sefydlog 18(c) isod) gan gynnwys pennu gwerthoedd ar gyfer gweithdrefnau gwahanol pan mae gan gontract werth tybiedig o lai na [£60,000].

b Bydd rheoliadau ariannol yn cael eu hadolygu'n rheolaidd ac o leiaf bob blwyddyn i sicrhau eu bod yn gweddu i'w pwrpas.

c **Bydd rheoliadau ariannol yn cadarnhau y caiff contract arfaethedig ar gyfer cyflenwi nwyddau, deunyddiau, gwasanaethau a chyflawni gwaith ag iddynt werth tybiedig o fwy na [**£60,000**] yn cael eu caffael ar sail tendr ffurfiol fel y nodir yn rheol sefydlog 18(d) isod.**

d Yn amodol ar ofynion ychwanegol yn rheoliadau ariannol y cyngor, bydd y broses dendro ar gyfer contractau i gyflenwi nwyddau, deunyddiau, gwasanaethau neu gyflawni gwaith yn cynnwys, man lleiaf, y camau canlynol:

i. bydd manyleb ar gyfer y nwyddau, deunyddiau, gwasanaethau neu waith i'w gyflawni yn cael ei pharatoi;
ii. bydd gwahoddiad i dendro yn cael ei baratoi i gadarnhau (i) manyleb y cyngor (ii) yr amser, y dyddiad a'r cyfeiriad ar gyfer cyflwyno tendrau (iii) dyddiad ymateb ysgrifenedig y cyngor i'r tendr a (iv) gwahardd darpar gontractwyr rhag cysylltu â chynghorwyr neu staff i annog neu gefnogi eu tendr y tu allan i'r broses a nodwyd;
iii. bydd y gwahoddiad i dendro yn cael ei hysbysebu mewn papur lleol ac mewn unrhyw fodd arall sy'n briodol;
iv. cyflwynir tendrau yn ysgrifenedig mewn amlen dan sêl wedi'i marcio wedi'i chyfeirio at y Swyddog Priodol;
v. bydd tendrau'n cael eu hagor gan y Swyddog Priodol ym mhresenoldeb o leiaf un cynghorydd wedi'r dyddiad cau ar gyfer cyflwyno tendrau;
vi. bydd tendrau'n cael eu hadrodd a'u hystyried gan bwyllgor periodol y cyngor neu bwyllgor neu is-bwyllgor y dirprwywyd cyfrifoldeb iddo.

e Nid oes rheidrwydd ar y cyngor, na phwyllgor nac is-bwyllgor y dirprwywyd cyfrifoldeb iddo i ystyried tendrau, i dderbyn y tendr sy'n cynnig y pris isaf.

f **Pan mae gwerth contract yn debygol o fod yn fwy na £138,893 (neu drothwy arall a nodir gan Swyddfa Masnach y Llywodraeth o bryd i'w gilydd) rhaid i'r cyngor ystyried a yw Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2006 (OS Rhif 5, wedi'u diwygio) a Rheoliadau Contractau Cyfleustodau 2006 (OS Rhif 6, wedi'u diwygio) yn berthnasol i'r contract ac, os yw'r naill Reoliad neu'r llall yn berthnasol, rhaid i'r cyngor gydymffurfio â rheolau caffael yr UE).**

19 Trin materion staff

a. Mae mater sy'n bersonol i aelod o staff sy'n cael ei ystyried mewn cyfarfod cyngor yn is amodol ar reol sefydlog 11 uchod.

b. Yn amodol ar bolisi'r cyngor ar absenoldebau o'r gwaith, bydd y clerc yn rhoi gwybod i Gadeirydd y Cyngor neu, os nad yw ar gael, i'r is-gadeirydd am absenoldeb a achoswyd gan salwch neu reswm arall a bydd y cyfryw berson yn rhoi gwybod am absenoldeb o'r fath i'r Cyngor yn ei gyfarfod nesaf.

c. Bydd cadeirydd y Cyngor neu yn ei absenoldeb, yr is-gadeirydd yn dilyn penderfyniad i'r perwyl hwnnw yn cynnal adolygiad o berfformiad ac arfarniad blynyddol o waith y clerc.

ch. Yn amodol ar bolisi'r cyngor ar drin achwyniadau, bydd y clerc yn cysylltu â chadeirydd y Cyngor neu, yn ei absenoldeb, yr is-gadeirydd ynghylch achwyniad anffurfiol neu ffurfiol, a chaiff y mater ei adrodd yn ôl i'r *(I'w benderfynu)* a fydd yn gweithredu arno trwy benderfyniad.

d. Yn amodol ar bolisi'r cyngor ar drin achwyniadau, os yw achwyniad anffurfiol neu ffurfiol a godir gan y clerc yn ymwneud â'r cadeirydd neu is-gadeirydd, caiff ei gyflwyno i sylw aelod arall o'r Cyngor, a chaiff ei adrodd yn ôl i'r *(I'w benderfynu)* a fydd yn gweithredu arno trwy benderfyniad.

dd. Bydd unrhyw bersonau sy'n gyfrifol yn gyfan neu'n rhannol am reoli staff yn trin cofnodion ysgrifenedig pob cyfarfod yn ymwneud â'u perfformiad, galluoedd, achwyniad neu faterion disgyblaeth yn gyfrinachol a diogel.

e. Bydd y cyngor yn cadw pob cofnod ysgrifenedig am weithwyr yn ddiogel. Bydd pob cofnod papur yn cael eu cadw'n ddiogel a than glo a bydd gan gofnodion electronaidd warchodaeth cyfrinair ac amgryptiad.

f. Dim ond personau a chanddynt gyfrifoldenau rheolydd llinell fydd yn cael mynediad at gofnodion staff y cyfeirir atynt yn rheolau sefydlog 19(f) ac (g) uchod os oes cyfiawnhad dros hynny.

ff. Ni fydd mynediad at a dulliau mynediad trwy allweddau a/neu gyfrineiriau cyfrifiadurol at gofnodion cyflogaeth y cyfeirir atynt yn rheolau sefydlog 19(dd) ac (e) ond yn cael ei roi i (deilad swydd) a/neu Gadeirydd y Cyngor.

20 Ceisiadau am wybodaeth

a Bydd ceisiadau am wybodaeth a gedwir gan y cyngor yn cael eu trin yn unol â pholisi'r cyngor ar drin ceisiadau o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Deddf Diogelu Data 1998.

b Bydd gohebiaeth oddi wrth, a hysbysiadau a gyflwynir gan, y Comisiynydd Gwybodaeth yn cael ei chyfeirio gan y Swyddog Priodol at gadeirydd y Cyngor Cymuned. Gall y Cyngor Cymuned wneud unrhyw beth i sicrhau bod y cyngor yn cydymffurfio â Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

21 Cysylltiadau gyda'r wasg/cyfryngau

a Bydd ceisiadau oddi wrth y wasg neu gyfryngau eraill am sylw neu ddatganiad llafar neu ysgrifenedig gan y Cyngor, ei gynghorwyr neu staff yn cael eu trin yn unol â pholisi'r Cyngor ar ddelio â'r wasg a./neu gyfryngau eraill.

22 Cyflawni a selio gweithredoedd cyfreithiol

Trowch hefyd at reolau sefydlog15(b)(xii) a (xvii) uchod.

a Ni fydd gweithred gyfreithiol yn cael ei chyflawni ar ran y cyngor onid awdurdodwyd hynny trwy benderfyniad.

b. Yn amodol ar reol sefydlog 22(a) uchod, gall unrhyw ddau gynghorydd lofnodi, ar ran y cyngor, unrhyw weithred sy'n gyfreithiol ofynnol a bydd y Swyddog Priodol yn dyst i'w llofnodion.
Mae'r uchod yn berthnasol i gyngor heb sêl cyffredin.

23 Cyfathrebu gyda chynghorwyr Dosbarth a Sir neu Unedol

a Danfonir gwahoddiad i fynychu cyfarfod y cyngor, ynghyd â'r agenda, at gynghorydd/wyr ward y Cyngor Sir sy'n cynrychioli ardal y cyngor.

b Onid yw'r cyngor yn penderfynu fel arall, danfonir copi o bob llythyr a ddanfonir at y Cyngor Sir at y cynghorydd/wyr ward sy'n cynrychioli ardal y cyngor.

24 Cyfyngiadau ar weithgarwch cynghorwyr

a. Onid awdurdodir hynny trwy benderfyniad, ni fydd unrhyw gynghorydd:
i. yn archwilio unrhyw dir a/neu adeiladau y mae gan y cyngor hawl neu ddyletswydd i'w archwilio; nac
ii. yn rhoi gorchmynion na chyfarwyddiadau

25 Rheolau sefydlog yn gyffredinol

a Gellir atal rheol sefydlog neu ran o reol sefydlog, ac eithrio un sy'n cynnwys gofynion statudol gorfodol, trwy benderfyniad o ran ystyried eitem ar agenda ar gyfer cyfarfod.

b Rhaid cyflwyno cynnig i ychwanegu at neu amrywio neu ddirymu un neu ragor o reolau sefydlog y cyngor, ac eithrio un sy'n cynnwys gofynion statudol gorfodol, trwy gyfrwng cynnig arbennig, a rhaid rhoi'r hysbysiad ysgrifenedig amdano gan o leiaf 4 gynghorydd i'r Swyddog Priodol yn unol â rheol sefydlog 9 uchod.

c Bydd y Swyddog Priodol yn rhoi copi o reolau sefydlog y cyngor i gynghorydd cyn gynted ag y bo modd ar ôl iddo/i gyflwyno ei ffurflen derbyn swydd.

d Bydd penderfyniad cadeirydd cyfarfod ynghylch defnyddio rheolau sefydlog yn y cyfarfod yn derfynol.

(Tra y pery mewn grym, y brydles a'r weithred ymddiriedolaeth sy'n ddyddiedig y 18fed o Dachwedd 1987 rhwng Cyngor Sir Gwynedd a Chyngor Cymdeithas Pistyll sydd yn ganllaw i weithredoedd Cyngor Cymuned Pistyll yng nghyd destun hen Ysgol Llithfaen/Canolfan Llithfaen.)

Llofnod…… Dyddiad……